



A Review of Trends in Postgraduate Theses on Emotional Literacy

Muammer KARTAL¹ & Başak UYSAL²

Abstract

The term "emotional literacy" is defined as an individual's capacity to recognize, comprehend, articulate, and regulate their own emotions, as well as those of others. The primary issue addressed by this study is the lack of research examining trends in postgraduate studies on emotional literacy. In this study, postgraduate theses were analyzed in detail, as they offer comprehensive data on interdisciplinary transitions and methodologies. The objective of this research is to ascertain the distribution of theses according to academic disciplines and countries, their temporal evolution, and the distribution of keywords used. Data were gathered from the Open Access Theses and Dissertations (OATD) database and the Council for Higher Education Thesis Centres. A total of 104 postgraduate theses identified using the keyword 'emotional literacy' were analyzed based on country, university, discipline, and year of publication. The findings indicate that the majority of research is concentrated in the fields of educational psychology, education, and mental health. The most frequently occurring keyword is "student." There has been a notable increase in studies conducted between 2003 and 2024, particularly in the United Kingdom and the Republic of Türkiye. The results of this study provide a framework for future academic research on emotional literacy.

Keywords

Emotional Literacy

Emotional Expression

Recognise Emotions

Postgraduate Thesis

Duygu Okuryazarlığına Yönelik Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri Üzerine Bir İnceleme³

Özet

Duygu okuryazarlığı, bireylerin duygularını ve başkalarının duygularını tanıma, anlama, ifade etme ve düzenleme becerisi olarak literatürde yer alan disiplinler arası bir kavramdır. Bu çalışmanın problem durumunu, duygu okuryazarlığı üzerine yazılan lisansüstü tezlerin genel eğilimlerinin incelenmemesi oluşturmaktadır. Özellikle, bu alandaki araştırmaların hangi disiplinlerde yoğunlaştığı, anahtar kelimelerin dağılımı ve çalışmaların yıllara göre artış eğilimi gibi unsurların belirsizliği bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Çalışma, duygu okuryazarlığına yönelik yapılan ulusal ve uluslararası lisansüstü tezlerin eğilimlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Lisansüstü tezlerle sınırlı tutulmasının nedeni, tezlerin akademik literatür içinde disiplinler arası geçişler, eğilimler ve yöntem yaklaşımları hakkında daha derinlemesine ve sistematik bilgi sunmasıdır. Diğer bilimsel araştırma raporları, karmaşık yapıları nedeniyle çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, Open Access Theses and Dissertations (OATD) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarından elde edilmiştir. "Duygusal okuryazarlık" ve "emotional literacy" anahtar kelimeleri aracılığıyla ulaşılan 104 lisansüstü tez; ülke, üniversite, bilim dalı, yayın yılı ve anahtar kelimeler gibi ölçütlere göre betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular, duygu okuryazarlığı çalışmalarının eğitim psikolojisi, eğitim bilimleri ve ruh sağlığı alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. 2003-2024 yılları arasında çalışmaların artarak devam ettiği ve özellikle İngiltere ile Türkiye Cumhuriyeti'nde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarının, duygu okuryazarlığı konusundaki akademik çalışmalara yön verecek bir yol haritası sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Duygu Okuryazarlığı

Duygu İfadesi

Duyguları Anlama

Lisansüstü Tezler

Article Info

Makale Bilgisi

Received / Geliş Tarihi

05.08.2024

Reviewed / Kabul Tarihi

16.09.2024

Published / Yayın Tarihi

30.09.2024

Reference

Kaynakça

Kartal, M., & Uysal, B. (2024). Duygu okuryazarlığına yönelik lisansüstü tezlerin eğilimleri üzerine bir inceleme. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 12(3), 74-92.

¹ Türkçe Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, muammer.kartal1@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6446-5016

² Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, basakuysal@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5803-9878

³Bu makale Prof. Dr. Başak UYSAL danışmanlığında Muammer KARTAL tarafından yazılan "Duygu Okuryazarlığını Geliştirmeye Yönelik Yaratıcı Drama Temelli Bir Model Önerisi" başlıklı doktora tezinin kuramsal kısmından hareketle üretilmiştir.



Giriş

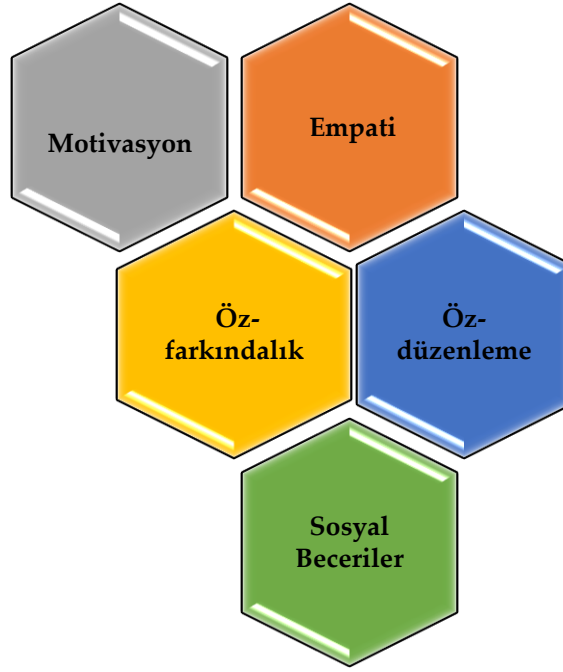
Öğrenme yöntem ve yaklaşımlarına yönelik güncel araştırmalar, öğrenmenin bütüncül ve iş birliğine dayanan bir yapıda ilerlediğini göstermektedir. Bir diğer söyleyişle öğrenme ve beyin gelişimi, sadece bilişsel yeteneklerin değil aynı zamanda sosyal ve duygusal becerilerin de gelişmesine bağlıdır (Black, 2022, s. 57-58). Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin duygu boyutunda eğitime yansması duygu okuryazarlığı kavramıyla karşılanmaktadır.

Duygu okuryazarlığını tanımlamadan önce literatürde duygu kavramının kabul görme şeklini ele almak gerekmektedir. Steiner'a göre psikologların duyguları incelemesi 20. yüzyılın başlarında oldukça modayken 1910'lu yıllarda davranışçılığın ortaya çıkışıyla aniden gözden düşmüştür (Steiner, 1984, s. 163). Aynı araştırmacı, psikoloji alanındaki lisans ve doktora çalışmaları esnasında araştırma yahut tartışma konusu olarak sevgi kelimesine hiç rastlamadığını belirtmiştir. Bununla birlikte John Dewey'in 1910'lu yıllarda ahlaki eğitim olarak gördüğü duygu okuryazarlığının gerekliliğinden bahsettiği de bilinmektedir (Liau vd., 2003). 21. yüzyılda ise duygu okuryazarlığını geliştirmeyi hedefleyen programlar literatürde yer bulmaya başlamıştır. Bu programlar aracılığıyla duygu farkındalığı, empati, motivasyon, duygu düzenleme ve sosyal beceri bileşenlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Literatürde, duygu okuryazarlığı kavramının eğitime dâhil edilmesi konusunda yapılan çalışmalar, bu kavramın eğitimdeki konumunu vurgulamaktadır. Özellikle SEL (Sosyal-Duygusal Öğrenme) programları, duygu okuryazarlığının okul ortamına nasıl dâhil edilebileceğine yönelik örnekler sunmaktadır (Weare ve Gray, 2003). Bu programlar, öğrencilerin duygu becerilerini geliştirerek onların akademik performanslarını ve genel refahlarını artırmayı amaçlamaktadır.

Duygu okuryazarlığı, bireylerin kendi duygularını ve başkalarının duygularını tanıma, anlama, ifade etme ve düzenleme becerisi olarak literatürde yer edinmiş disiplinler arası bir kavramdır. Kavram, ilk kez Claude Steiner tarafından 1979 yılında "Healing Alcoholism" isimli eserde kullanılmıştır (Killick, 2006, s. 11). Bir klinik psikolog olan Steiner, duygu okuryazarlığı kavramıyla alkolizm tedavisinde bireylerin duygusal farkındalık ve ifade becerilerini geliştirmelerini işaret etmiştir. Ancak bu tarihten itibaren farklı disiplinlerdeki araştırmacılar, duygu okuryazarlığı üzerinde çalışmalarda bulunarak kavramı tanımlamış ve boyutlarını genişletmiştir. Duygu okuryazarlığı, en genel ifadesiyle duyguları tanıma, anlama, düzenleme, ifade etme, karşı tarafı anlama ve motivasyon sağlama becerisi olarak kabul edilmektedir (Spendlove, 2008; Steiner, 2020). Bu tanımla birlikte duyguların hem anlaşılması hem de ifade edilmesinin duygu okuryazarlığının kapsamında yer aldığı görülmektedir.

Duygu okuryazarlığı, duygusal deneyimlerin ifade edilmesi ve insan ilişkilerinin düzenlenmesi için kelimelerin etkin bir şekilde kullanılmasını içeren bir beceridir. Bu beceri, bireylerin duygusal iyilik hâllerinin yanı sıra kişiler arası ilişkilerde gelişim gösterebilmesi için bir görev üstlenmektedir. Böylece duyguların doğru anlaşılması ve ifade edilmesini sağlayarak bireylerin genel refahını artırmaktadır (Alemdar, 2020, s. 62). Bu doğrultuda duygu okuryazarlığının amacı, çocukların kendi duygularını ve başkalarının duygularını tanıyabilmelerini, empati kurmalarını, kapsamlı bir duygusal kelime dağarcığı geliştirerek duygularını ifade etmelerini sağlamaktır (Adams, 2015, s. 6).

Tanımlandığı aşamalıktan da anlaşıldığı üzere duygu okuryazarlığı, bileşenler doğrultusunda elde edilen bir yetkinliktir. Farklı araştırmacılar (Faupel, 2003; Sharp, 2001; Steiner, 2020; Weare ve Gray, 2003) tarafından belirlenen farklı bileşenler bulunmaktadır. Bütün bu farklı görüşlerden hareketle duygu okuryazarlığının ortak olarak tespit edilen bileşenleri Şekil 1'de gösterilmektedir:



Şekil 1. Duygu okuryazarlığının bileşenleri

Bileşenlerden biri, motivasyondur ve istenen hedeflere ulaşmak için bireyin kendini harekete geçirebilmesi olarak tanımlanır. İkinci bileşen, empatidir. Başkalarının duygularını algılama ve anlama becerisi olarak tanımlanmaktadır. Üçüncü bileşen öz farkındalıktır. Bu boyut duygu farkındalığı ile ilişkilidir. Duygu farkındalığı, bireyin herhangi bir anda kendi duygularının ve bu duyguların arkasındaki düşüncelerin farkında olmasıdır. Dördüncü bileşen, öz-düzenlemedir. Bu boyut duygu düzenleme ile ilişkilidir. Duygu düzenleme, bireyin güçlü duygularla başa çıkma ve duygularını yönetme becerisini içermektedir. Son bileşen, sosyal becerilerdir. Duyguları ifade edebilme, ilişkileri yönetme ve başkalarının duygularını yönlendirebilme becerilerini kapsamaktadır (Killick, 2006, s. 53).

Steiner (1984), duygu okuryazarlığına sahip olmayan bireylerin, duygu kavramının farkında bile olmayabileceklerini ve sahip oldukları duyguları tanımlamakta, ayırt etmekte ya da bu duyguların nedenlerini belirlemede zorluk yaşayabileceklerini, duygularını ifade etme konusunda herhangi bir kontrol sağlayamayacaklarını ve diğer insanların duygularının farkında olmamakla birlikte bu duyguların nedenlerini anlamakta yetersiz kalacaklarını ifade etmektedir. Dolayısıyla duygu okuryazarlığı eğitimi temelde duyguların farkına varılmasını ve ifade edilmesini sağlamaktadır.

Duygu okuryazarlığı eğitimine yönelik literatürde işlevselliği bilimsel olarak kanıtlanmış eğitim programları bulunmaktadır. Türk eğitim sistemi kapsamında duygu okuryazarlığına yönelik ayrı bir program geliştirilmemiş olsa da 2023 yılında hazırlanan K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerilerine yer verilmiştir (MEB, 2023). Sonrasında ise Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2024 yılı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni'nde sosyal-duygusal öğrenme becerilerine şu şekilde değinilmektedir:

“Eğitimin insanları karşılaştıkları zorluklarla baş edebilecek şekilde yetiştirmesinin yanı sıra geleceğin hayat koşullarına da hazırlaması gerektiği bilinmektedir. Geçmişin ‘öğrenen insan’ modeli bugünün dünyasında ‘öğrenmeyi öğrenen, sorgulayan, yeni durumlara kolaylıkla uyum sağlayan, sadece bilişsel değil sosyal ve duygusal yönden de gelişen insan’ profiline karşılık gelmektedir. Bu nedenle sosyal-duygusal öğrenme becerileri, öğrencilerin okul içi ve okul dışı hayatlarında başarılı olmaları için onları destekleyecek bir yeterli kümesi olarak ele alınmaktadır. Nitekim ‘sosyal-duygusal öğrenme becerileri’ kavramında geçen ‘öğrenme’ kelimesi, becerilerin

öğrenme yaşantıları sonucunda geliştiğini göstermektedir. Bu bakış açısıyla oluşturulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerileri, ayrı bir içerik veya öğrenme çıktısı olarak değil öğretim programlarının tamamına nüfuz eden ve bu yönüyle öğretim programında yer alan diğer becerilerin gelişimini destekleyen bir beceri seti olarak işlev görmektedir" (MEB, 2024, s. 51). Bununla birlikte 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın temel yaklaşımı ve özel amaçları kısmında sosyal-duygusal öğrenme becerilerine ve duygulara yönelik şu üç amaca yer verilmiştir:

“...Öğrencilerin duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri,

Duygu ve düşüncelerini Türkçenin zengin ifade olanaklarından faydalanarak anlatabilmeleri,

Dil becerileri aracılığıyla kavramsal beceriler, eğilimler, değerler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerilerini geliştirilmeleri amaçlanmaktadır.” (MEB, 2024, s. 5). Özel amaçlarda yer alan bu ifadeler ve duygu okuryazarlığının tanımı birlikte düşünüldüğünde dil öğretiminin amaçlarından birinin doğrudan duygu okuryazarlığı kazandırmak olduğu görülmektedir. Ek olarak Program'da yer alan “Duygularımı Tanıyorum” temasında ve bu temanın alt konuları arasında da duygu okuryazarlığına yer verilmiştir.

Program'da belirtilen duyguların ifade boyutu, duygu okuryazarlığının sosyal beceriler bileşeninde yer almaktadır. Özellikle duyguları anlama ve ifade etme boyutlarında dil becerileri, dilin estetik gücüyle duygu okuryazarlığının kesişim noktasında bulunmaktadır. Dolayısıyla 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amaçları kısmında da bu bağlantı kurulmuştur.

Türkçe eğitimi açısından bakıldığında, dil becerilerinin geliştirilmesinde genellikle bilişsel unsurlara odaklanılmakta, duygusal ifadeye yönelik beceriler ise ikinci planda kalmaktadır. Özellikle yazma, konuşma, dinleme ve okuma etkinliklerinde öğrencilerin düşünce geliştirme ve bilgi aktarma becerilerine daha fazla önem verildiği ancak duyguların ifadesi ve anlaşılması ile ilgili etkinliklerin sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, öğrencilerin sadece dil becerilerinin değil, aynı zamanda duygusal gelişimlerinin de eksik kalmasına yol açabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, duygu okuryazarlığının dil becerilerinin bir parçası olarak ele alınması gerektiği gerçeğinden yola çıkmaktadır. Duygusal ifade ve anlama becerileri, Türkçe eğitiminin temel bileşenlerinden biri olmalı ve dil becerileri öğretimi, duygusal farkındalığı destekleyecek şekilde yeniden tasarlanmalıdır.

Gerek tanımından gerek bileşenlerinden anlaşılacağı üzere duygu okuryazarlığı, bir disiplinle sınırlı tutulamayacak kadar geniş bir alana sahip olup birden fazla disiplinle doğrudan ilişkilidir. Bu durum göz önünde bulundurularak bu çalışmada, duygu okuryazarlığına yönelik yazılmış ulusal ve uluslararası lisansüstü tezler incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın problemi, duygu okuryazarlığı alanının hangi bilim dallarında çalışılabileceğinin belirlenebilmesi kapsamında; duygu okuryazarlığı konusundaki lisansüstü tezlerin eğilimlerinin ulusal ve uluslararası literatürde sistematik olarak incelenmesi gerekli görülmüştür. Lisansüstü tezlerin disiplinler arası bir bakış açısıyla hangi alanlarda yoğunlaştığı, hangi anahtar kelimelerle ele alındığı ve yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği gibi unsurlar, çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın amacı, lisansüstü tezlerde duygu okuryazarlığı kavramının nasıl ele alındığını ortaya koymaktır. Özel olarak, tezlerin disiplinlere, yıllara, ülkelere ve anahtar kelimelere göre dağılımını analiz etmek ve bu alanlardaki eğilimleri belirlemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçtan hareketle çalışmanın problem cümlesini “Ulusal ve uluslararası literatürde yer alan duygu okuryazarlığına yönelik yazılmış lisansüstü tezlerin eğilimleri nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Bu problem cümlesi doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- ❖ Lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?
- ❖ Lisansüstü tezlerin bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
- ❖ Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- ❖ Lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelerin ülke bazında dağılımı nasıldır?

Yöntem

Bu çalışma, duygu okuryazarlığına yönelik yapılan lisansüstü tezlerin eğilimlerini incelemeyi amaçlayan betimsel bir araştırmadır. Bu çalışmada lisansüstü tezlerin incelenmesi, bilimsel bilginin üretiminde ve yayılımında tezlerin oynadığı merkezî rol nedeniyle tercih edilmiştir. Çünkü lisansüstü tezler, disiplinler arası yaklaşımların daha net izlenebileceği ve yöntem çeşitliliğinin en geniş şekilde gözlemlenebileceği akademik ürünlerdir. Lisansüstü tezler, akademik literatürde genellikle özgün katkılar sağlayan araştırmalar olarak kabul edilmekte ve ilgili alandaki kuram ve yöntem yeniliklerini yansıtmaktadır. Tez çalışmaları, araştırmacılar tarafından detaylı literatür taramaları ve kapsamlı veri analizlerine dayalı olarak gerçekleştirildiğinden, belirli bir alandaki eğilimlerin ve gelişimlerin izlenmesi açısından güvenilir ve sistematik bir veri kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada lisansüstü tezlerin incelenmesi, duygu okuryazarlığı gibi disiplinler arası bir kavramın farklı akademik alanlardaki yansımaları ve bu alana yönelik bilimsel ilginin yıllar içindeki seyrini ortaya koymak açısından uygun bir veri kaynağı sunmaktadır. Ayrıca lisansüstü tezler, akademik disiplinlerin sınırları içinde veya disiplinler arası kesişim noktalarında hangi konuların öncelikli araştırma konusu olduğunu belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bu nedenle yalnızca bilimsel raporlara değil bu nitelikteki lisansüstü tezlere odaklanmak, araştırmanın derinliğini ve güvenilirliğini artırmaktadır. Bu doğrultuda ulusal ve uluslararası düzeyde duygu okuryazarlığına yönelik yazılmış olan lisansüstü tezler, alanın bilimsel eğilimlerini belirlemek için uygun bir veri seti olarak seçilmiştir.

Betimsel analiz yöntemi, araştırma konusu ile ilgili mevcut durumu detaylı bir şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır (Patton, 2014). Bu araştırmada, tarama modeli temel alınarak veriler toplanmıştır. Tarama modelleri, belirli bir evrende var olan durumu tanımlamaya yönelik veri toplama sürecini içermektedir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2011). Çalışma kapsamında da söz konusu lisansüstü tezler, belirlenen alt problemler çerçevesinde betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir.

Çalışma Dokümanı

Bu araştırmada çalışma dokümanına ulaşabilmek için uluslararası dizinde Open Access Theses and Dissertations (OATD), ulusal dizinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tez veri tabanı kullanılmıştır. Uluslararası tezler tespit edilirken dünya genelindeki üniversite ve akademik kurumların sunduğu oldukça geniş veri tabanına sahip olması, açık erişim politikası sayesinde ücretsiz ve sınırsız erişim sağlaması, kapsamlı arama ve sınırlandırma seçenekleriyle disiplinler arası erişim imkânı sunarak araştırmanın kapsamını genişletmesi, güncel ve güvenilir kaynaklara yer vermesi nedenleriyle OATD tercih edilmiştir. Bu dizinde yer alan tez başlığında ve anahtar kelimeleri arasında "emotional literacy" ve dil olarak "İngilizce" filtreleriyle yıl sınırlaması yapılmadan gerçekleştirilen arama sonucunda tespit edilen tezler incelenmiştir. Ulusal düzeyde ise YÖK ulusal tez merkezindeki veri tabanı üzerinde "duygusal okuryazarlık" ve "duygu okuryazarlığı" anahtar kelimelerine sahip tezler araştırılarak tespit edilenler, çalışma dokümanına dâhil edilmiştir. Belirlenen ölçütlere göre tespit edilen lisansüstü tezlerin dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir:

Tablo 1. Tespit edilen lisansüstü tezler

Tez Türü	Ulusal Tezler	Uluslararası Tezler
Yüksek Lisans	22	26
Doktora	9	47
Toplam	31	73

Tablo 1’de gösterildiği üzere 22 ulusal, 26 uluslararası yüksek lisans tezi ve 9 ulusal, 47 uluslararası doktora tezi olmak üzere toplam 73 tez, çalışma dokümanını oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kapsamında incelenen tezler; yazıldığı üniversite, yayın yılı, anahtar kelimeler gibi ölçütlere göre MAXQDA 2022 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz kapsamında alt kodların istatistiği, kod teori modeli, tek vaka modeli ve karşılaştırmalı analiz kapsamında iki vaka modeli ile kod matris tarayıcısından yararlanılmıştır. Analiz sürecinde, tezlerde yer alan anahtar kelimeler, kod teorisi modeli kullanılarak kodlanmış ve betimsel analiz ile desteklenmiştir. Analiz sırasında kullanılan çift kodlayıcı yöntemi, kodlamaların tutarlılığını artırmak amacıyla uygulanmıştır. Bu yöntemle, verilerin güvenilirliği sağlanmış ve sonuçların geçerliliği güçlendirilmiştir.

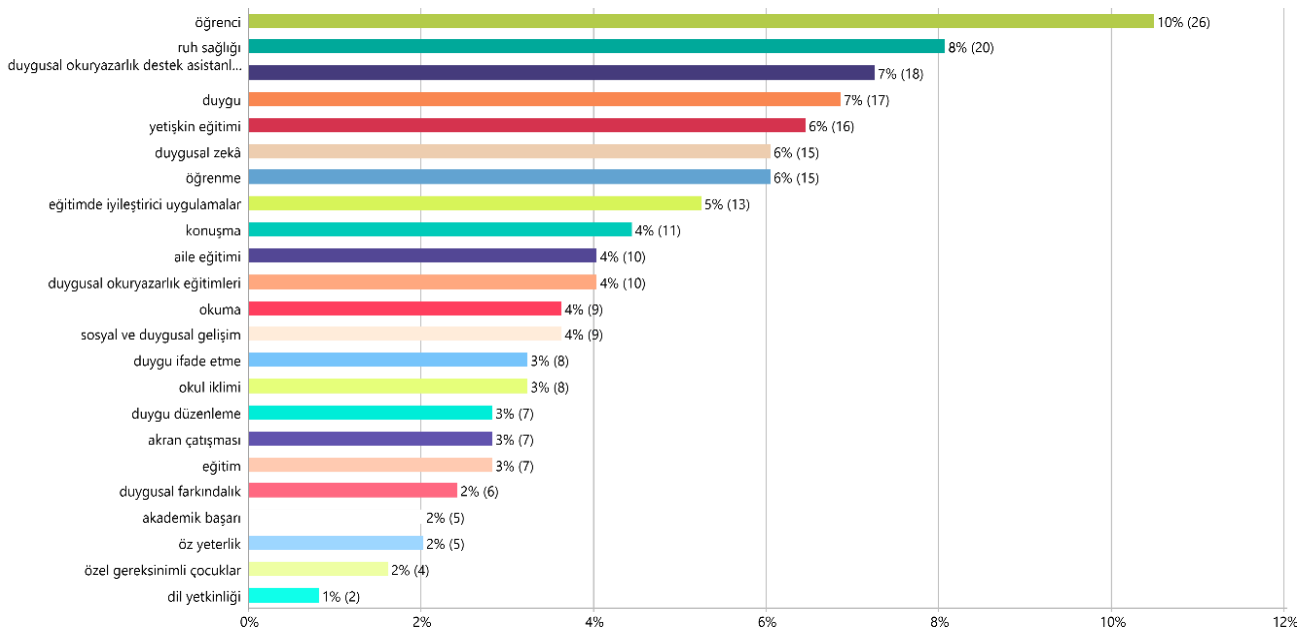
Etik Kurul İzni

Bu çalışmada, denekler üzerinde deneysel bir müdahalede bulunulmadığı veya katılımcılardan kişisel bilgi toplanmadığı için etik kurul iznine gerek duyulmamaktadır.

Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın birinci alt problemini “Lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Şekil 2’de lisansüstü tezlerdeki anahtar kelimelerin sıklık derecesine göre dağılımı gösterilmektedir.



Şekil 2. Lisansüstü tezlerdeki anahtar kelimelerin dağılımı

Şekil 2’de gösterildiği üzere tezlerde en sık kullanılan anahtar kelimeler tercih sırasına göre; öğrenci (%10), ruh sağlığı (%8), duygusal okuryazarlık destek asistanları (%7), yetişkin eğitimi (%6),

duygu (%7), duygusal zekâ (%6), öğrenme (%6), eğitimde iyileştirici uygulamalar (%5), aile eğitimi (%4), okuma (%4), sosyal ve duygusal gelişim (%4), duygusal okuryazarlık eğitimleri (%4), konuşma (%4), duygu düzenleme (%3), duygu ifade etme (%3), okul iklimi (%3), akran çatışması (%3), eğitim (%3), duygusal farkındalık (%2), akademik başarı (%2), öz yeterlik (%2), özel gereksinimli çocuklar (%2), dil yetkinliği (%1) olmuştur.

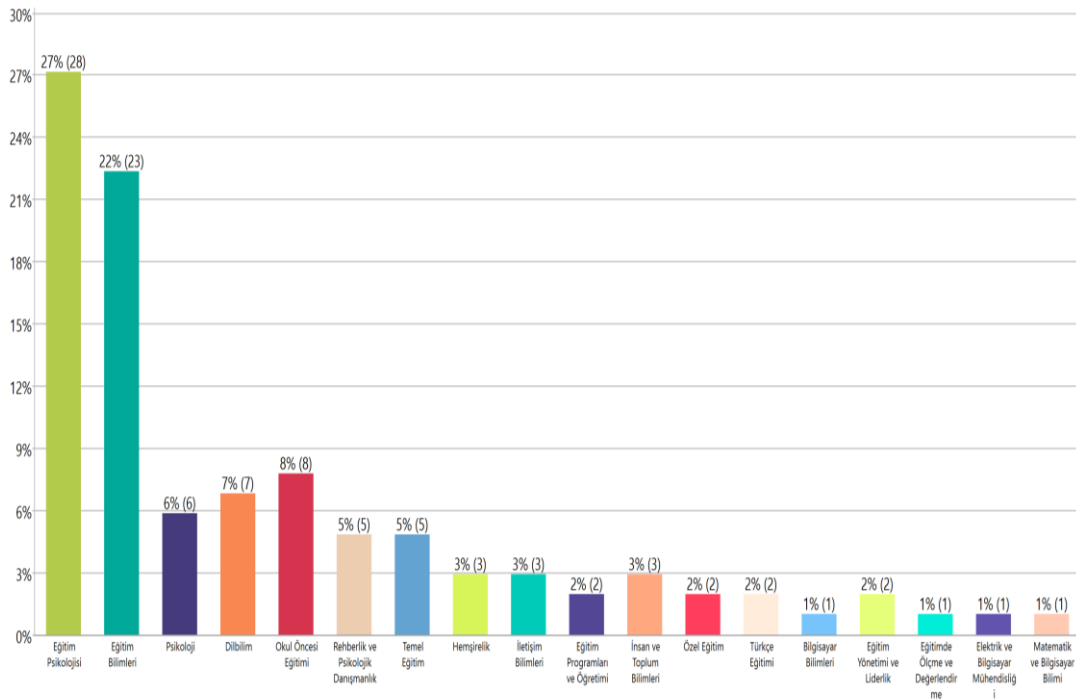
En sık kullanılan anahtar kelime "öğrenci" (%10) olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, duygu okuryazarlığı çalışmalarının eğitim alanında ve uygulamaya yönelik ilerlediğini göstermektedir. Nitekim devam eden sıralamadaki duygusal okuryazarlık destek asistanları (%7), yetişkin eğitimi (%7), öğrenme (%6), eğitimde iyileştirici uygulamalar (%5), okuma (%5), duygu okuryazarlığı eğitimleri (%4), okul iklimi (%3), eğitim (%3), akademik başarı (%2), özel gereksinimli çocuklar (%2) kavramları da duygu okuryazarlığının en çok ele alındığı disiplinin eğitim olduğunu göstermektedir.

En sık kullanılan ikinci anahtar kelime, %8 oranıyla ruh sağlığıdır. Öğrenci kavramını destekleyen anahtar kelimeler olduğu gibi ruh sağlığı kavramını da duygu (%7), duygusal zekâ (%6), sosyal ve duygusal gelişim (%4), duygu düzenleme (%3), duygu ifade etme (%3), akran çatışması (%3), duygusal farkındalık (%2), öz yeterlik (%2) kavramları desteklemektedir.

Şekil 2'de gösterildiği üzere lisansüstü tezlerin anahtar kelimelerine yönelik elde edilen bulgular, duygu okuryazarlığı çalışmalarının geniş bir yelpazede gerçekleştirildiğini ve belirli konular üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir.

İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın ikinci alt problemini "Lisansüstü tezlerin bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır. Şekil 3, çalışma grubuna dâhil edilen lisansüstü tezlerin bilim dallarına göre dağılımını göstermektedir.



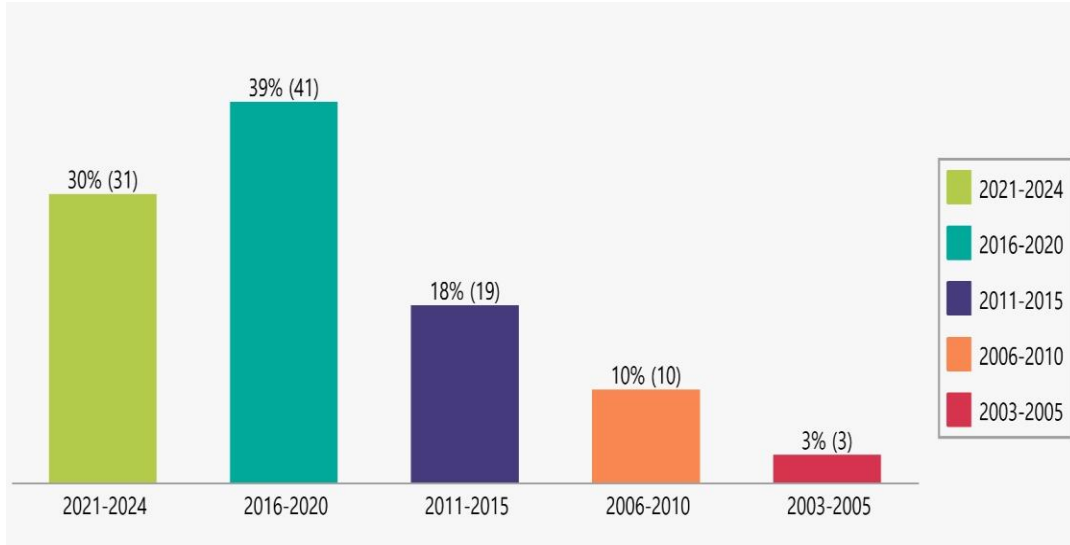
Şekil 3. Lisansüstü tezlerin bilim dallarına göre dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde sırasıyla; eğitim psikolojisi (%27), eğitim bilimleri (%22), okul öncesi eğitimi (%8), dilbilim (%7), psikoloji (%6), rehberlik ve psikolojik danışmanlık (%5), temel eğitim (%5),

hemşirelik (%3), iletişim bilimleri (%3), insan ve toplum bilimleri (%3), eğitim programları ve öğretimi (%2), özel eğitim (%2), Türkçe eğitimi (%2), eğitim yönetimi ve liderlik (%2), bilgisayar bilimleri (%1), eğitimde ölçme ve değerlendirme (%1), elektrik ve bilgisayar mühendisliği (%1), matematik ve bilgisayar bilimi (%1) alanlarında duygu okuryazarlığına yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Nicel olarak en yüksek oranda temsil edilen bilim dalı eğitim psikolojisi (%27) olarak öne çıkmaktadır. Devamında gelen alanların da eğitim ve ruh sağlığı çalışmalarıyla ilişkili olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın üçüncü alt problemini “Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusu oluşturmaktadır. Şekil 4’te lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.



Şekil 4. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Şekil 4’te gösterildiği üzere 2003-2005 döneminde 3 tez (%3) yazılmıştır. Bu dönemdeki tez sayısı, duygu okuryazarlığı konusunun akademik literatürde henüz yeni yeni yer bulmaya başladığını ve bu alandaki çalışmaların başlangıç aşamasında olduğunu göstermektedir. Bu yıllar, konunun yeterince tanınmadığı ve akademik çevrelerde sınırlı ilgi gördüğü bir dönemi temsil etmektedir. 2006-2010 döneminde 10 tez (%10) yazılmıştır. Bu dönemdeki nicel oran, duygu okuryazarlığına yönelik ilginin artmaya başladığını göstermektedir. 2011-2015 döneminde 19 tez (%18) yazılmıştır. Bu dönemdeki tez sayısı, duygu okuryazarlığı konusunun akademik alanda tanınmaya başladığı ve bu alandaki araştırmaların artış gösterdiği bir dönemi işaret etmektedir. 2016-2020 döneminde 41 tez (%39) yazılmıştır. Bu dönem, duygu okuryazarlığı çalışmalarının en yoğun olduğu dönemdir. Çalışma sayısındaki bu yoğunluk 2016 yılından itibaren duygu okuryazarlığı konusunun akademik çevrelerde giderek daha fazla ilgi görmeye başladığını göstermektedir. 2021-2024 döneminde 31 tez (%30) yazılmıştır. Bu bulgu, duygu okuryazarlığı konusuna son yıllarda artan akademik ilginin devamlılığının sağlandığını ve bu alanda yapılan çalışmaların giderek yoğunlaştığını göstermektedir.

Yıllara göre değişen bir diğer unsur ise lisansüstü tez türlerinin dağılımıdır. Şekil 5’te lisansüstü tez türlerinin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir.

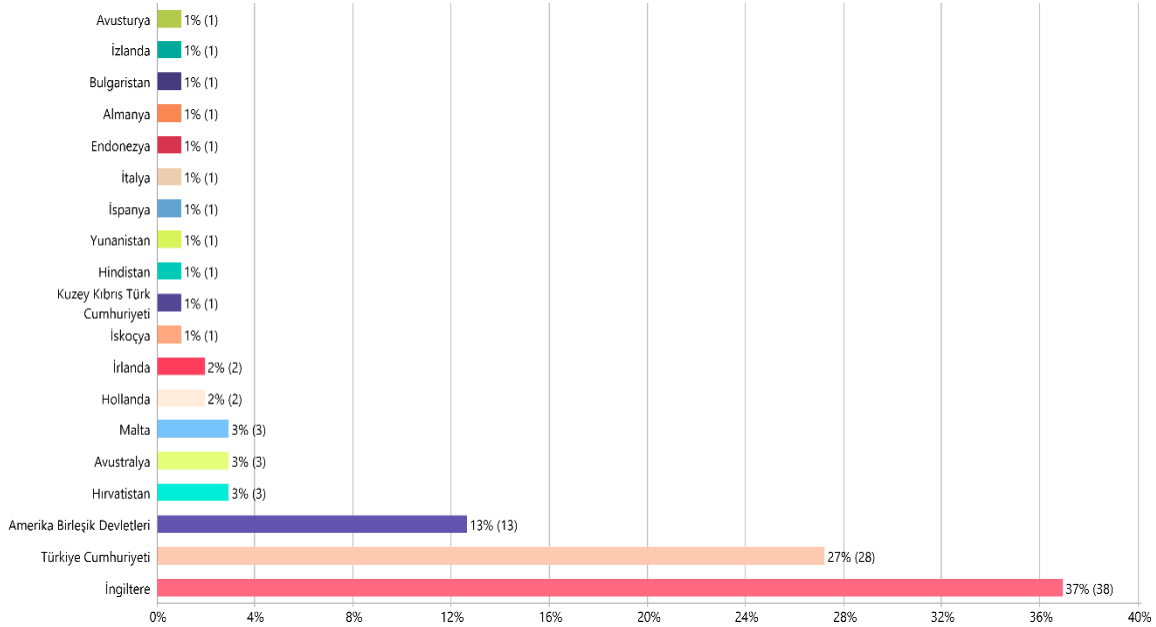
Kod Sistemi	doktora	yüksek lisans	TOPLAM
Yıl			0
> 2021-2024	14	18	32
> 2016-2020	20	20	40
> 2011-2015	16	3	19
> 2006-2010	5	5	10
> 2003-2005	1	2	3
Σ TOPLAM	56	48	104

Şekil 5. Lisansüstü tez türlerinin yıllara göre dağılımı

Şekil 5 incelendiğinde alandaki çalışmaların yüksek lisans ve doktora düzeyinde eş zamanlı olarak başladığı görülmektedir. Bu eş zamanlılık, 2006-2010 yılları arasında da devam etmiştir. 2011-2015 döneminde doktora tezleri, dikkat çekici düzeyde nicel artış göstermiştir. 2016-2020 döneminde düzeyler arası eşitlik devam ederken mevcut döneme en yakın zaman aralığı olan 2021-2024 döneminde benzer dağılımın devam ettiği görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın dördüncü alt problemini "Lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelerin ülke bazında dağılımı nasıldır?" sorusu oluşturmaktadır. Bu kapsamda Şekil 6'da duygu okuryazarlığı çalışmalarının ülkelere göre dağılımı gösterilmektedir.

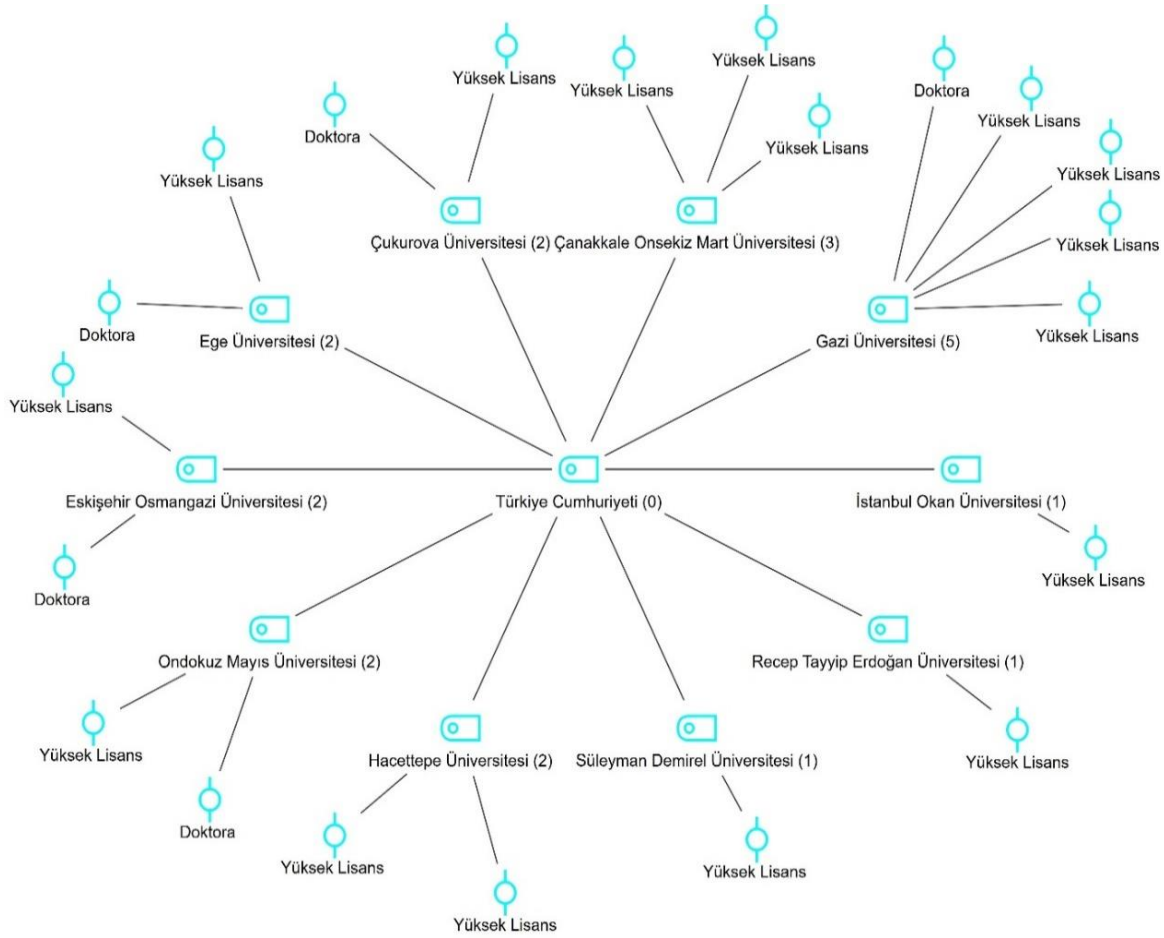


Şekil 6. Tezlerin ülkelere göre dağılımı

Şekil 6'da gösterildiği üzere 38 tez ile (%37) en fazla çalışmanın yapıldığı ülke İngiltere'dir. İkinci sırada 27 tez (%26) ile Türkiye Cumhuriyeti yer almaktadır. 13 tez ile (%13) üçüncü sırada Amerika Birleşik Devletleri yer almaktadır. Avustralya, Hırvatistan ve Malta'nın her biri 3 tez ile (%3) temsil edilmektedir.

Duygu okuryazarlığı çalışmalarına yönelik lisansüstü tezlerin ülkelere göre sıralamasında Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci sırada yer alması dikkat çekmektedir. Şekil 7'de Türkiye

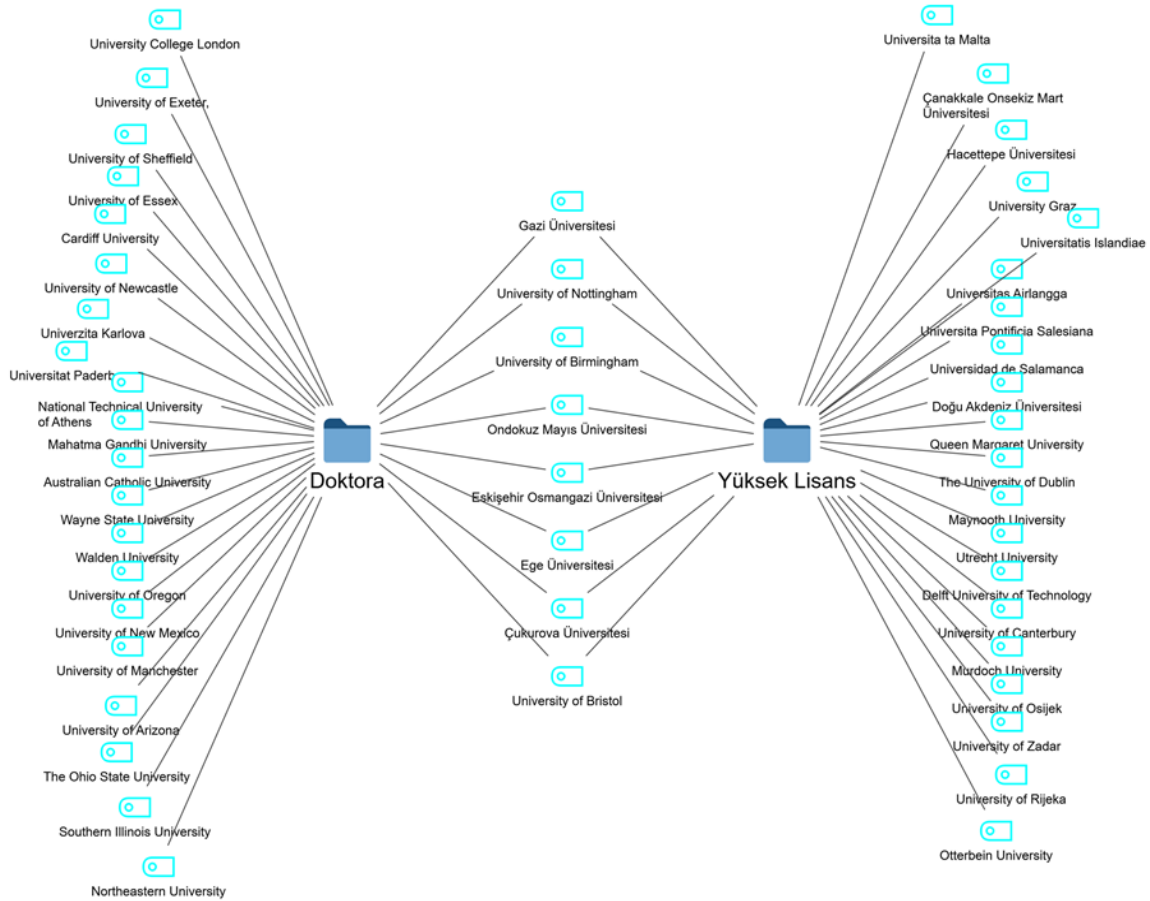
Cumhuriyeti'ndeki yazılmış duygu okuryazarlığına yönelik lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelere göre dağılımı gösterilmektedir.



Şekil 7. Lisansüstü tezlerin Türkiye Cumhuriyeti'ndeki üniversitelere göre dağılımı

Gazi Üniversitesi, 1 doktora ve 4 yüksek lisans tezi ile bu alanda en fazla çalışmanın yapıldığı üniversite olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi 3, Hacettepe Üniversitesi 2, Ondokuz Mayıs Üniversitesi 2, Ege Üniversitesi 2, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi 2, Çukurova Üniversitesi 2, Süleyman Demirel Üniversitesi 1, İstanbul Okan Üniversitesi 1 ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi 1 tez çalışmasını bulundurmaktadır. Üniversiteler arasındaki bu dağılım çeşitliliği, duygu okuryazarlığı konusunun ulusal düzeyde geniş bir akademik ilgi gördüğünü göstermektedir.

Üniversitelerdeki lisansüstü tezlerin türlerinin dağılımına yönelik bulgular ise ayrıca incelenmiştir. Şekil 8'de üniversitelerdeki duygu okuryazarlığına yönelik lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımı gösterilmektedir.



Şekil 8. Lisansüstü tezlerin üniversiteler bazında türlere göre dağılımı

Şekil 8'in sol tarafında yer alanlar, sadece doktora çalışmaları yapılan üniversitelerken sağ tarafında yer alanlar, sadece yüksek lisans çalışmaları yapılan üniversitelerdir. Orta kısımda yer alan üniversiteler ise duygu okuryazarlığına yönelik hem yüksek lisans hem doktora çalışmalarının yapıldığı üniversitelerdir.

Duygu okuryazarlığı Türkiye Cumhuriyeti, İngiltere ve ABD gibi ülkelerde hem yüksek lisans hem doktora düzeyinde bir çalışma alanı olarak yer almaktadır. University College London, University of Exeter, University of Sheffield, University of Essex, Cardiff University ve University of Newcastle gibi üniversiteler, duygu okuryazarlığı alanındaki doktora tezlerinde öne çıkmaktadır. Bu üniversiteler, sosyal ve duygusal öğrenme programları ve bu programların eğitim sistemine dâhil edilmesi konusunda önde gelen araştırma merkezleridir. Bu üniversitelerde yürütülen çalışmalar, İngiltere'nin duygu okuryazarlığı alanındaki öncü rolünü yansıtmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nde Gazi Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi gibi üniversiteler duygu okuryazarlığı çalışmalarında öne çıkmaktadır. Bu üniversitelerde Şekil 8'de gösterildiği üzere duygu okuryazarlığına yönelik çalışmalar hem yüksek lisans hem de doktora düzeyinde gerçekleştirilmektedir.

Tartışma

Çalışmanın birinci alt probleminde duygu okuryazarlığına yönelik lisansüstü tezlerde kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı incelenmiştir. Anahtar kelimeler, geniş bir çatı altında düşünüldüğünde eğitim ve ruh sağlığı merkezli bir dağılıma sahiptir. Bulgulara göre, "öğrenci" anahtar kelimesinin en yüksek oranda (%10) kullanılması, her ne kadar duygu okuryazarlığı psikoloji temelli

bir geçmişe sahip olsa da araştırmaların büyük ölçüde öğrenci kitlesine odaklandığını göstermektedir. Bu durum, literatürde de desteklenmektedir. Zeidner, Matthews ve Roberts (2009), öğrencilerin duygusal becerilerini geliştirmenin eğitimde bir hedef olduğunu ve bu becerilerin akademik başarı ile yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Öğrencilerin duygusal zekâlarını geliştirmek, sadece akademik başarılarını değil, aynı zamanda genel yaşam memnuniyetlerini ve sosyal ilişkilerini de olumlu yönde etkilemektedir (Parker, Saklofske, Wood, Eastabrook ve Taylor, 2005). Dolayısıyla öğrenci kitlesine yönelik çalışmaların bulunması ve anahtar kelimelerde yüksek oranda çıkması literatürle uyumlu görülmektedir.

"Ruh sağlığı" anahtar kelimesinin (%8) yüksek oranda kullanılması, duygu okuryazarlığı ile ruh sağlığı arasındaki güçlü ilişkiye ve kavramın çıkış noktasına işaret etmektedir. Literatürde duygu okuryazarlığının bireylerin ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkileri geniş bir şekilde ele alınmıştır (Brackett, Rivers ve Salovey, 2011). Duygu becerilerinin geliştirilmesi, depresyon ve anksiyete gibi ruh sağlığı sorunlarının azaltılmasına yardımcı olmakta ve genel psikolojik iyilik hâlini artırmaktadır. Bu alandaki araştırmalar, duygusal becerilerin geliştirilmesinin ruh sağlığını iyileştirme potansiyelini vurgulamaktadır (Schutte, Malouff, Thorsteinsson, Bhullar ve Rooke, 2007). "Duygu okuryazarlığı destek asistanları" ve "yetişkin eğitimi" anahtar kelimelerinin (%7) sıkça kullanılması, bu alandaki destek programlarının ve yetişkin eğitiminin önemini vurgulamaktadır. Humphrey ve Ainscow (2006), duygu okuryazarlığı programlarının öğrenciler kadar yetişkinler için de gerekli olduğunu ve bu programların duygusal becerilerin yaşam boyu geliştirilmesine katkı sağladığını belirtmektedir.

Çalışmanın ikinci alt problemi olan "Lisansüstü tezlerin bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?" sorusu çerçevesinde elde edilen bulgular, duygu okuryazarlığının özellikle eğitim psikolojisi ve eğitim bilimleri alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. Birinci alt problemin verileriyle birlikte göz önüne alındığında duygu okuryazarlığının hareket alanının eğitim ve ruh sağlığının yanı sıra teknolojik bilimlere doğru genişlediği, sıralamanın sonunda yer alan alanlara dayanılarak söylenilebilir.

"Eğitim Psikolojisi" (%27) bilim dalının en yüksek oranda temsil edilmesi, duygu okuryazarlığı çalışmalarının büyük ölçüde bu alanda yoğunlaştığını göstermektedir. Eğitim psikolojisi, öğrencilerin duygusal becerilerini geliştirmeyi ve bu becerilerin akademik başarı üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlayan bir alandır. Bu durum, araştırmaların genellikle öğrencilerin duygusal zekâlarını artırmaya yönelik yöntemlere odaklandığını ve eğitim ortamlarında duygusal becerilerin önemini ortaya koymaktadır (Elias vd., 1997). "Eğitim Bilimleri" (%22) bilim dalının yüksek oranda temsil edilmesi, duygu okuryazarlığının eğitim süreçlerindeki rolünü ve etkilerini inceleyen çalışmaların yaygın olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, eğitim bilimleri alanındaki araştırmaların, öğrencilerin duygusal gelişimlerinin akademik başarı üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koyduğunu göstermektedir (Jennings ve Greenberg, 2009). Psikoloji ve dilbilim gibi disiplinlerde yapılan çalışmalar, duygu okuryazarlığının sadece eğitimle sınırlı kalmadığını psikoloji ve dil gelişimi alanlarında da bir araştırma konusu olduğunu göstermektedir. Psikoloji alanında yapılan araştırmalar, duygusal becerilerin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemekte ve bu becerilerin bireylerin genel iyilik hâlindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır (Mayer, Roberts ve Barsade, 2008). Dil eğitiminde yapılan araştırmalar, dil öğrenme sürecinde duygusal becerilerin nasıl kazandırılabilirliğini ve bu becerilerin öğrencilerin dil becerilerini nasıl geliştirebileceğini incelemektedir. Dil eğitimine duygusal becerilerin dâhil edilmesi öğrencilerin metin anlama, yazma ve sözlü ifade yeteneklerini artırmanın yanı sıra, empati ve duygusal zekâ gibi becerilerin geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır (Oxford, 2017). Çalışmalarda dil eğitiminin duygusal becerilerin geliştirilmesi için nasıl bir araç olabileceği üzerinde durulmaktadır.

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan "Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?" sorusu çerçevesinde elde edilen bulgular, duygu okuryazarlığına yönelik çalışmaların sayısının yıllara göre arttığını göstermektedir. Bu durum, duygu okuryazarlığının akademik alanda giderek daha fazla ilgi gördüğünü ve bu konuya yönelik araştırma ihtiyacının arttığını düşündürmektedir. Ayrıca bu artışın eğitim sistemleri ve farklı toplumlarda duygu okuryazarlığının gelişimine katkıda bulunma ihtiyacını yansıttığı söylenebilmektedir.

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan "Lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelerin ülke bazında dağılımı nasıldır?" sorusu kapsamında elde edilen bulgulara göre, 38 tez ile (%37) en fazla çalışmanın yapıldığı ülke İngiltere'dir. İngiltere'de yer alan üniversitelerdeki duygu okuryazarlığı çalışmalarının dünya bazında birinci sırada olması, nicel açıdan dikkat çekici bir sonuçtur. Nitekim benzer bibliyometrik analizlerde (Baynal Doğan, Doğan ve Aykan, 2021; Karagöz ve Şeref, 2019; Uysal, 2023) ABD üniversiteleri yahut ABD kaynaklı yayınlar ön plandayken duygu okuryazarlığı kavramı için bu durum geçerli değildir. İngiltere'de duygu okuryazarlığına yönelik olarak ülke çapında öne çıkan uygulamalardan biri Social and Emotional Aspects of Learning (SEAL) programıdır. SEAL, öğrencilerin duygusal becerilerini geliştirmeyi ve okul iklimini iyileştirmeyi amaçlayan kapsamlı bir müfredat içermektedir. Bu program, duygusal ve sosyal gelişimi destekleyen dersler ve etkinliklerle öğrencilerin duygu okuryazarlığını geliştirmeyi hedeflemektedir. İngiltere'de duygu okuryazarlığına yönelik öne çıkan uygulamalardan bir diğeri de Emotional Literacy Support Assistant (ELSA) programıdır. ELSA, doğrudan duygu okuryazarlığı eğitimini amaçlamaktadır. ELSA, öğretmenler ve okul personeli için kapsamlı bir eğitim programı sunarak öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerine destek olmalarını sağlamaktadır. Bu program, eğitimcilerin öğrencilerle duygusal problemleri ele almalarına yardımcı olmak için geliştirilmiştir ve İngiltere'deki birçok okulda yaygın olarak uygulanmaktadır. ELSA'nın başarısı ve yaygınlığı, İngiltere'deki akademik çalışmaların bu program etrafında şekillendiğini ve genişlediğini göstermektedir. Bu yorumu destekleyecek şekilde çalışmanın anahtar kelimelerine yönelik bulgular arasında da "ELSA" kelimesi oldukça sık geçmiştir.

Avustralya, Hırvatistan ve Malta'nın her biri 3 tez ile (%3) temsil edilmektedir. Avustralya'da, KidsMatter Primary Initiative gibi programlar, öğrencilerin duygusal sağlığını ve refahını desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu tür programlar, duygu okuryazarlığı üzerine yapılan araştırmaların temelini oluşturmakta ve akademik çalışmaları teşvik etmektedir. Farklı ülkelerde çalışmaların bulunması, duygu okuryazarlığının evrensel bir araştırma konusu olduğunu ve farklı kültürel bağlamlarda ele alındığını göstermektedir. Bu ülkelerdeki üniversiteler, okullarında uygulanan bu tür programların etkilerini ve uygulama süreçlerini inceleyen araştırmalar yürütmektedir. ABD'de, Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL) tarafından geliştirilen ve desteklenen programlar, okullardaki sosyal-duygusal öğrenmeyi teşvik etmektedir. CASEL'in çalışmaları, okullarda sosyal-duygusal öğrenme (SEL) programlarının yaygınlaştırılmasını ve bu programların etkinliğinin araştırılmasını teşvik etmektedir. Bu kapsamda yapılan akademik çalışmalar ABD'deki tezlerin sayısındaki artışı açıklamaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bulgularından elde edilen sonuç duygu okuryazarlığına yönelik lisansüstü tezlerin geniş bir konu yelpazesine yayıldığını ve belirli temalar etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Anahtar kelimelerin analizi, duygu okuryazarlığının eğitim, ruh sağlığı ve kişisel gelişim gibi çeşitli alanlardaki önemini vurgulamakta ve bu alandaki akademik ilginin çeşitliliğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilere yönelik duygusal beceri geliştirme çalışmalarının yoğunluğu, eğitimde duygu okuryazarlığının kapsamını ve bu becerilerin akademik ve sosyal başarı üzerindeki etkilerini

vurgulamaktadır. Ruh sağlığı ile ilgili çalışmalar, duygu okuryazarlığının ruh sağlığını iyileştirme potansiyelini ortaya koyarken, yetişkin eğitimi ve duygu okuryazarlığı destek programları, bu becerilerin yaşam boyu öğrenme süreçlerinde yer edindiğini göstermektedir.

Özellikle dil eğitimi alanında yapılan araştırmalar iki alanın karşılıklı etkileşimini göstermesi açısından öne çıkmaktadır. Nitekim Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metninde felsefi temeli oluşturan Erdem Değer Eylem Modeli, eylemden değere, değerden erdemli insana ulaşmayı hedeflemektedir. Değerlerin duyguları biçimlendiren bileşenlerden biri olduğu düşünüldüğünde duygu okuryazarlığı çalışmalarının ana dili öğretimi başta olmak üzere eğitimin birçok alanında çalışma alanı olacağı düşünülmektedir. Diğer taraftan ise duyguların ifade edilmesi ve karşılıklı duygusal etkileşimde dilin kullanımına da odaklanılması gerekmektedir.

Duygu okuryazarlığı hem doktora hem de yüksek lisans düzeylerinde çeşitli akademik disiplinlerde bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır. Eğitim ve psikoloji alanlarında yapılan çalışmalar, duygu okuryazarlığı ve öğrenci refahı konularında derinlemesine araştırmalar yaparken dil ve iletişim alanlarında yapılan çalışmalar, duygusal ifadelerin ve sosyal etkileşimlerin dil becerileri boyutlarını incelemektedir. Bu bulgular, duygu okuryazarlığının çok boyutlu bir alan olduğunu ve bu alandaki çalışmaların geniş bir bakış açısıyla ele alındığını göstermektedir.

Duygu okuryazarlığına yönelik lisansüstü tezlerin yıllar içinde artan bir ilgi gördüğünü ve özellikle son yıllarda bu alandaki araştırmaların yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. 2011-2015 dönemindeki artış, kavramsal temellerin oluşturulmasına katkı sağlarken 2016-2020 döneminde hem doktora hem de yüksek lisans düzeyinde derinlemesine araştırmalar yapılmıştır. Bu eğilimler, duygu okuryazarlığının gelecekte daha fazla araştırma ve uygulama ile destekleneceğini ve eğitim sistemlerine katkısının süreceğini işaret etmektedir.

Duygu okuryazarlığı araştırma konusu olarak evrensel bir konuma sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerdeki yoğun akademik ilgi, bu alandaki çalışmaların uluslararası düzeyde genişlediğini ve derinleştiğini göstermektedir. Farklı kültürel bağlamlarda yapılan bu çalışmalar, duygu okuryazarlığının evrensel boyutlarını ve uygulama alanlarını zenginleştirmektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma duygu okuryazarlığının eğitim ve psikoloji alanlarında giderek artan bir öneme sahip olduğunu ve bu alandaki akademik çalışmaların çeşitliliğini ve derinliğini gözler önüne sermektedir. Duygu okuryazarlığının eğitim, psikoloji ve dilbilim gibi çeşitli akademik alanlarda bir yere sahip olduğu tespit edilmiştir. Gelecekteki araştırmalar; farklı disiplinler, demografik gruplar ve bağlamlar üzerinde duygu okuryazarlığının etkilerini daha detaylı inceleyerek bu alandaki bilgi birikimini daha da zenginleştirebilir. Dolayısıyla çalışmanın bulgularına dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

1. **Disiplinler Arası Çalışmaların Teşvik Edilmesi:** Duygu okuryazarlığı, sadece eğitim psikolojisi veya ruh sağlığı gibi alanlarla sınırlı kalmamalı daha geniş bir disiplinler arası bakış açısı ile ele alınmalıdır. Özellikle sosyoloji, dil eğitimi, yönetim bilimleri gibi disiplinlerde de bu alanın incelenmesi farklı boyutlardaki etkisini ortaya koyacaktır.
2. **Öğretim Programlarına Dâhil Edilmesi:** Tespit edilen birçok ülkede olduğu üzere duygu okuryazarlığının öğretim programlarına dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu becerilerin erken yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılması hem akademik hem de sosyal başarı üzerinde olumlu etkiler yaratacaktır. Bu kapsamda duygu becerilerinin geliştirilmesine yönelik programlar daha fazla desteklenmelidir.

3. **Ulusal ve Kültürel Çalışmaların Artırılması:** Uluslararası düzeyde yürütülen çalışmalara ek olarak ulusal ve kültürel çalışmalar, duygu okuryazarlığının farklı kültürel yapılarıdaki etkilerinin daha iyi anlaşılmasına fırsat sunacaktır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu konunun daha fazla araştırılması önerilmektedir.
4. **Tezlerde Yöntem Çeşitliliği:** İncelenen lisansüstü tezlerin çoğunlukla betimsel analiz yöntemlerine dayandığı göz önüne alındığında gelecekteki araştırmaların daha fazla deneysel ve karma yöntemleri kullanarak bu alandaki yöntem çeşitliliğini artırması önerilmektedir.
5. **Türkçe Eğitiminde Duygulara Yer Verilmesi:** Türkçe eğitimi kapsamında; yazma, konuşma, dinleme ve okuma becerilerinin eğitiminde ders kitapları başta olmak üzere düşünce boyutuna odaklanan etkinlikler yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak öğrencilerin duygularına yönelik etkinlikler sınırlıdır. Duygu okuryazarlığının dil becerilerinin eğitime dâhil edilmesi, öğrencilerin sadece biliş kapsamında değil, duygu gelişimlerini de destekleyecek ve bu sayede hem akademik hem de sosyal becerilerinin daha bütüncül bir şekilde gelişmesine imkân sağlayacaktır. Bu nedenle Türkçe dersine yönelik hazırlanan öğretim programında duygu okuryazarlığına sadece isim olarak değil bileşenleriyle de yer verilerek ders kitaplarında duyguları anlamayı ve ifade etmeyi güçlendiren etkinliklerin zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Bu öneriler, çalışmanın bulgularına dayalı olarak hazırlanmış olup duygu okuryazarlığı alanındaki akademik çalışmalara bir yol haritası sunması beklenmektedir.

Kaynakça

- Adams, J. (2015). *Emotional literacy: 45 lessons to develop children's emotional competence(digital version)*. Andrews UK Ltd.
- Alemdar, M. (2020). *Duygusal okuryazarlık*. Paradigma Akademi.
- Baynal Doğan, T. G., Doğan, S., & Aykan, E. (2021). Liderlik tarzlarının bibliyometrik analizi. *Erciyes Akademi*, 35(1), 161-189.
- Black, D. L. (2022). *Essentials of social emotional learning (SEL): The complete guide for schools and practitioners*. John Wiley & Sons.
- Brackett, M. A., Rivers, S. E., & Salovey, P. (2011). Emotional intelligence: Implications for personal, social, academic, and workplace success. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 88–103. Doi: 10.1111/j.1751-9004.2010.00334.x.
- Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., Kessler, R., Schwab-Stone, M. E., & Shriver, T. P. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).
- Faupel, A. (2003). *Emotional literacy: Assessment and intervention*. David Fulton Publishers.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2011). *How to design and evaluate research in education (8th ed.)*. McGraw-Hill Education.
- Humphrey, N. & Ainscow, M. (2006). Transition Club: Facilitating learning, participation and psychological adjustment during the transition to secondary school. *European Journal of Psychology of Education*, 21(3), 319-331. Doi: 10.1007/BF03173419.

- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1), 491–525. Doi: 10.3102/0034654308325693.
- Karagöz, B., Şeref, İ. (2019). Okuma alanındaki araştırmaların bibliyometrik özellikler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 781-799.
- Killick, S. (2006). *Emotional literacy at the heart of the school ethos*. Sage Publications Ltd.
- Liau, A. K., Liau, A. W. L., Teoh, G. B. S., & Liau, M. T. L. (2003). The case for emotional literacy: The influence of emotional intelligence on problem behaviours in Malaysian secondary school students. *Journal of Moral Education*, 32(1), 51-66. Doi: 10.1080/0305724022000073338.
- Mayer, J. D., Roberts, R. D., & Barsade, S. G. (2008). Human abilities: Emotional intelligence. *Annual Review of Psychology*, 59, 507-536. Doi: 10.1146/annurev.psych.59.103006.093646.
- MEB. (2023). *K12 beceriler çerçevesi Türkiye bütüncül modeli*. Ankara: MEB.
- MEB. (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli öğretim programları ortak metni*. Ankara: MEB.
- MEB. (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.
- OATD (2024). Open Access Theses and Dissertations. Retrieved from <https://oatd.org/>
- Oxford, R. L. (2017). *Teaching and researching language learning strategies (2nd ed.)*. Taylor & Francis Group.
- Parker, J. D. A., Saklofske, D. H., Wood, L. M., Eastabrook, J. M., & Taylor, R. N. (2005). Stability and Change in Emotional Intelligence: Exploring the Transition to Young Adulthood. *Journal of Individual Differences*, 26(2), 100–106. Doi: 10.1027/1614-0001.26.2.100.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice (4th ed.)*. Sage Publications.
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Bhullar, N. & Rooke, S. E. (2007). A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and Individual Differences*, 42(6), 921–933. Doi: 10.1016/j.paid.2006.09.003.
- Sharp, P. (2001). *Nurturing emotional literacy: A practical guide for teachers, parents, and those in the caring professions*. David Fulton Publishers.
- Spendlove, D. (2008). *Emotional literacy*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Steiner, C. (1984). Emotional literacy. *Transactional Analysis Journal*, 14(3), 162–173. Doi: 10.1177/036215378401400301.
- Steiner, C. (2020). *Akıllı bir kalple duygusal okuryazarlık* (M. Şahin & F. Erden, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Uysal, B. (2023). Yaratıcı drama ve dil eğitimi temelli lisansüstü tezlerin eğilimleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 11(2), 1-13.
- Weare, K., & Gray, G. (2003). What works in developing children's emotional and social competence and wellbeing? *Department for Education and Skills, Research Report RR456*.
- Zeidner, M., Matthews, G. & Roberts, R. D. (2009). *What we know about emotional intelligence: How it affects learning, work, relationships, and our mental health*. Cambridge MIT Press.

Extended Abstract

Introduction

This study explores trends in postgraduate theses on emotional literacy, an interdisciplinary concept that encompasses the recognition, understanding, expression, and regulation of emotions in oneself and others. Emotional literacy is crucial for personal and social development, influencing education, mental health, and interpersonal relationships. Over time, the concept has evolved significantly, garnering increasing attention in both psychology and education.

Claude Steiner first introduced the term "emotional literacy" in 1979, in his book *Healing Alcoholism*, where he highlighted its role in treating alcoholism through emotional awareness and expression. Since then, emotional literacy has been incorporated into educational programs designed to enhance emotional awareness, empathy, regulation, and social skills among students. These programs contribute to students' holistic development by integrating emotional skills with cognitive abilities, thus fostering a supportive learning environment.

In the 21st century, emotional literacy programs have become a cornerstone of educational strategies, with a focus on enhancing emotional awareness, empathy, self-regulation, and interpersonal skills. Emotional literacy is broadly defined as the ability to identify, understand, regulate, and constructively express emotions, which in turn promotes well-being and strengthens relationships. Integrating emotional literacy into education is thus essential for students' holistic development, aiding in emotional management, improving mental health, and fostering stronger social connections.

Method

This study adopts a descriptive research approach to explore trends in postgraduate theses on emotional literacy. Data were collected from the Open Access Theses and Dissertations (OATD) and YÖK Thesis Centre databases. A total of 104 postgraduate theses were identified using the keyword "emotional literacy." These theses were analyzed according to factors such as country of origin, university, academic discipline, year of publication, and keywords.

The research utilizes a survey model to provide an overview of emotional literacy research. Theses were filtered by the presence of "emotional literacy" in either the title or the keywords, ensuring a comprehensive dataset. Data analysis was conducted using MAXQDA 2022, facilitating a detailed examination and the generation of descriptive statistics and visual representations of trends and distributions.

The study addresses several sub-questions, including the distribution of keywords in postgraduate theses, the distribution of theses across academic disciplines, their temporal distribution, and the geographical distribution of universities conducting this research. By analyzing these dimensions, the study seeks to offer a comprehensive understanding of trends in emotional literacy research.

Results and Discussion

Findings indicate that research on emotional literacy is concentrated in the fields of educational psychology, educational sciences, and mental health. A keyword analysis reveals frequent terms such as "students," "emotional intelligence," and "regulation," reflecting a strong focus on practical applications within educational settings.

The temporal distribution of theses shows a gradual increase in research on emotional literacy from 2003 to 2024, with a significant surge post-2010. This trend underscores the growing recognition of emotional literacy's importance in academic and educational contexts. Geographically, the United Kingdom leads in emotional literacy research, followed by the Republic of Türkiye and the United States, demonstrating a global interest in this field.

The concentration of research in specific disciplines highlights the need for broader interdisciplinary approaches, integrating perspectives from fields such as linguistics, communication studies, and the social sciences. The rising interest in emotional literacy emphasizes its relevance in contemporary education, advocating for its incorporation into curricula worldwide.

The findings also indicate that emotional literacy spans multiple fields, underscoring its interdisciplinary nature. The focus on student-oriented research aligns with existing literature, suggesting that enhancing students' emotional competencies can positively impact their academic performance and well-being. Additionally, the substantial number of references to mental health suggests a convergence between emotional literacy and psychological well-being.

The keyword analysis identifies "student" as the most frequently occurring term, indicating a strong focus on educational applications. Other common keywords include "emotional intelligence," "emotional regulation," and "mental health," further reflecting the interdisciplinary nature of emotional literacy research. These findings suggest that emotional literacy is a critical area of study within education and psychology, with practical implications for improving student outcomes and mental health.

The temporal analysis reveals a steady increase in postgraduate theses on emotional literacy over the past two decades, with a particularly notable rise in the last ten years. This trend highlights the growing recognition of emotional literacy's significance in both academic research and educational practice. Geographical analysis shows that most research is conducted in the United Kingdom, followed by the Republic of Türkiye and the United States, indicating strong international interest in the topic.

The prominence of the United Kingdom in emotional literacy research is reinforced by initiatives such as the Emotional Literacy Support Assistant (ELSA) program. The ELSA program, which trains school staff to provide emotional and social support to students, is widely implemented in UK schools. It aims to develop emotional literacy through structured support, contributing to the high volume of research originating from the UK.

The study concludes that emotional literacy is an interdisciplinary concept with significant implications for both education and mental health. The growing academic interest, particularly within student development and educational practices, highlights its importance in contemporary education. Research on emotional literacy is primarily concentrated in educational psychology, educational sciences, and mental health, with a strong emphasis on practical applications in educational settings.

Future research should explore the multifaceted dimensions of emotional literacy, encouraging collaborations across various academic disciplines. By broadening the scope of inquiry, scholars can develop more comprehensive and effective emotional literacy programs tailored to diverse educational needs. The study's findings also have practical implications for educators and policymakers. Integrating emotional literacy into curricula can enhance students' emotional and social competencies, contributing to their academic success and well-being.

Conclusion

In conclusion, this research provides an overview of the current state of emotional literacy scholarship, identifying key trends and offering insights for future studies. The growing emphasis on emotional literacy reflects its increasing importance in education, underscoring the need for continued investigation and integration of emotional skills in educational settings. The study recommends developing and implementing targeted emotional literacy programs that address the specific needs of diverse student populations, thereby optimizing their impact on students' social and emotional development. Emotional literacy should be integrated into curricula, examined across various disciplines, and studied in different cultural contexts using diverse methodologies to enhance both its academic and social impact.

The extended abstract is proofread by a native English speaker and approved by the editorial board.